

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váczi körut 23

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.-

Félévre . . . . . " 3.5

Negyedévre . . . . . " 1.7

lová minden küldemény il. tázendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom : A zsidóság és a középiskola. — Zsidó-magyar művészek. (IV.) (Tárczacikk.) Szerkeszti: Feleki Sándor. — Zsidók a felső iskolákban. — Csurgói bölcsesség. Levél Dr. Hammer izraelitől. — A Pesti Hírlap, Pollák Miksától. — Szellemzsidók a talmud, midrás és a későbbi rabbinikus irodalomból, Talmudistától. — Előfizetési felhívás. — Hetinaptár. — Hírek. — Jótékonyág. — Szefforisz és Róma, Philipson regénye. (28. folytatás). — Hirdetések.

A zsidóság és a közép-iskola.

Az 1887|8-ki iskola-évben minden 100.000 római katolikus lakos után 276 tanuló járt a hazában fennálló 179 középiskolába; minden 100.000 görög katolikus után 109, görög keleti után 107, ágostai evangélikus után 396, evangélikus református után 259, unitárius után 526 és minden 100.000 zsidó lakos után 1258 tanuló látogatta gymnásiumokat és reáliskolákat.

Járt ugyanis a közép-iskolákba összesen 39.333 tanuló, még pedig 17.857 róm. katolikus, 1617 gör. katolikus, 2082 görög keleti, 4388 ág. evangélikus, 5239 ev. református, 290 unitárius és 7860 zsidó. (5449 a gymnásiumokba és 2411 a reáliskolákba.)

Egyike ez azon adatoknak, melyek bennünket, mint zsidó felekezeti organumot első sorban érdekelnek ama 440 oldalra terjedő hatalmas kötetből, melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszter e napokban az országgyűlés elé terjesztett.

Csak néhány hete, hogy a népiskolára vonatkozó, a miniszteri jelentés első kötetét tettük megbeszélésünk tárgyává; kiemeltük akkor a gazdag adathalmazt, a czélszerű rendezést és a nagy szorgalomra, szakismeretre és áttekintésre valló feidolgozást, mely nagy dicséretére válik a jelentés szerzőinek; ugyanez, csak még hatványozottabb mértékben áll a közép- és felsőiskolákat tárgyaló, a jelentésnek most kiadott II. kötetéről.

De térjünk vissza bevezető adatunkhoz.

A hazánkban lakó zsidóság tehát az összes középiskolai tanulók *ötödrésztét* állítja ki, míg az összes lakosságnak csak *huszonötödik* részét képezi.*)

Vagy más szavakkal: Magyarországon min-

den 25-ik ember zsidó, míg a közép-iskolai tanulók közt, már minden 5-ik zsidó.

Öszintén szólva, sokkal jobban örvendenénk, ha akármilyen távolról is hasonló eredménnyel dicsekedhetnénk a zsidó népiskola mezején. Ott, a népiskolánál a zsidók a számuknál fogva őket megillető aránynak sem felelnek meg, hisz csak e lapok 46. számában kimutattuk, hogy 120.97 zsidó tanköteles gyermek közül 24.541 iskolát nem látogat; és itt, a közép-iskolánál, a zsidók a többi felekezetek tanulóival összehasonlítva a számuknál fogva megfelelő arányt ötszörösen mulják felül.

Eme jelenséget itt ez alkalommal csak jelezni akartuk; bővebb méltatás tárgyát fogja ez képezni legközelebb egy ezzel a *bajjal* — mert másnak, mint ilyennek ezt nevezni nem lehet — behatóan foglalkozó cikknek; itt egy másik, a közép-iskolával szintén szorosán összefüggő kérdésnek akarunk egy néhány sort szentelni, oly kérdésnek, mely elég aktuális volt 2—3 év előtt, de amely azóta — hála *Dr. Mezey Mór* kitünő ügyvédi irodájának — tökéletesen elaludt.

16.538 népiskola áll fenn jelenleg Magyarországon, ezek közül 13.773-at a felekezetek tartanak fenn és ezek közt a zsidók 544-et; a zsidók ennél fogva valamivel több népiskolát tartanak fenn, mint a mennyi őket számuknál fogva és a többi felekezeti iskolákhoz arányítva, megillet.

Közép-iskola, melyek látogatóinak egy ötöde zsidó-tanulóból áll, 179 áll tenn hazánkban, 151 gymnásium és 28 reáliskola, ezek közül 130-at a

*) Az 1881-iki népszámlálás szerint a római katolikusok 47, a görög katolikusok 11, a görög keletiek 14, az ág. evangélikusok 8, az ev. reformátusok 15, az unitáriusok $\frac{1}{2}$ és a zsidók $4\frac{1}{2}$ százalékát képezik az ország 13,749.607 lakosának, (a társországokat ide nem számítva).

felekezetek tartanak fenn és ezek közt a zsidók mond egy 4-osztályu reáliskolát!*)

Nem az előnyökről akarok szólni itt, mi-et a felekezeti közép-iskola a *felekezetnek* nyújt; nem arról, hogy azoknak a valóban jeles képzettségű és tehetségű zsidó tanároknak, kik állás edvéért ki nem keresztelkedtek s vagy külföldre mentek, mint dr. Kunos Ignác, dr. Munkácsi Bernát és dr. Kont Ignác, vagy mint nevelők, vagy mint irnokok tengetik életüket, — hogy ezeknek tisztességes és nekik megfelelő működési kört teremteni nagyon méltó dolog volna; nem arról, hogy a zsidó vallás szempontjából a zsidó közép-iskola épenséggel életkérdés; nem csak azért, mert a zsidó közép-iskola legalább egy minimumát mentené meg a héber ismereteknek a tanuló ifjuság számára, melynek közepette a zsidó tudományokat illetőleg majdnem hihetetlen tudatlanság hódít magának tért, hanem azért is, mert kivész belőle a képesség, hogy felmelegedhessék zsidó intézményekért; az a tanuló például, ki 8 éven át megszokja szentelni nyugalommal a vasárnapot és munkálkodni szombaton, alig válhatik az ősök vallásáért lelkesedni tudó zsidóvá; de arról sem akarok szólni, hogy a zsidó tanuló — Istennek hála, nem mind — de a legtöbb közép-iskolákban valószínű üldözésnek van kitéve úgy a tanárok, mint a tanulók részéről, nem is említve azt, hogy sok helyen, hol párhuzamos osztályok vannak, a keresztények a zsidó tanulóktól majdnem teljesen

*) Ezen áldásosan működő és kitűnően vezetett iskola mindenestre dicséretére válik a derék és áldozatkész v á g u j h e l y i zsidó hitközségnek, attól azonban mégis távol áll, hogy az egész haza zsidósága kinyugodhassék az ő (az iskola) babérjain.

Zsidó magyar művészek.

Szerkeszti: Feleki Sándor.

IV.

SKUTEZKY DÖME.

A budapesti országos kiállítás alkalmával tűnt fel először a fiatal művész a doge-palota udvarának egy részletét ábrázoló gyönyörű festményével. Fel-tűnt, de csak nálunk. A külföldön ő már rég kivivta magának a művészi hírnevet, úgy, hogy festményei jó árakon keltek el már évek előtt. Ezen idő óta hazánkban is gyakrabban hallottunk sikereiről és képei is gyakrabban fordulnak meg a magyar műtárlatokon. A mostani őszi műtárlaton is négy gyönyörű festményrel vonta magára a látogatók figyelmét.

Skutezkynek is, mint a legtöbb művésznek, akadályokkal és fáradsalmakkal kellett megküzdenie, míg nevét ismertté tette. Született 1852-ben Gajáron, Pozsonymegye egyik kis falujában. Atyját korán vesztette el, és anyja a tíz éves fiút Bécsbe küldötte, hogy keressen magának — kenyeret. Itt nemeslelkű emberbarátokra talált, akik őt pártfogásba vették és

elkülönítették — mindezekről a szempontokról, mondom, nem akarok ez alkalommal szólni; csak azt az egy szempontot hozom fel, hogy a zsidóság közép-iskolák felállításával tartozik a magyar nemzetnek, a keresztény felekezeteknek.

A zsidó tanulók a keresztény felekezetek közép-iskoláit a legnagyobb mértékben veszik igénybe; állítsanak fel a zsidók is közép-iskolákat, hova cserében a keresztény felekezetek küldhessék gyermekeiket. Ama kiváló erőknél fogva, melyek a zsidóknak rendelkezésére állanak, meg vagyok győződve, hogy a zsidó közép-iskolák — bizonyíték erre a vágújhelyi zsidó reáliskola is — valószínű mintá-intézetekké válnának, hova a keresztény szülők szívesen küldenék gyermekeiket. Az a hányja-veti mód, melylyel a közép-iskolai tanárok a zsidó tanulókkal elbánnak, aligha nem megváltoznék, ha tudomásukra jutna, hogy a zsidó közép-iskolákban nem ismernek különbséget zsidók és keresztények közt, mire a keresztény közép-iskola zsidó tanulója hivatkozhatnék is.

A felekezet, mint ilyen, annyit ér a nemzetnek, mint a mennyi szellemi, vagy anyagi erővel szolgálja ennek ügyét. A keresztény felekezetek 130 közép-iskolával szolgálják a nemzeti kulturát, kövesse példájukat a zsidó felekezet is és becse a nemzet szemében láthatólag nőni fog.

Nagyon csalódnak, kik azt hozzák fel, hogy hja! a keresztény felekezeteknek hatalmas fundatióik voltak, minőkkel a zsidóság távolról sem rendelkezik. Ez ugyan igaz, de a fundatiókat ezért csak nem lehet az iskola alapításnak feltételeként felállítani. Nem voltak fundatiói az 50.000 unitáriusnak sem, azért a 45 népiskolán

iskolába járatják, hol nagy szorgalma által tüntette ki magát. Mindig keresett egy pár krajczárt azáltal, hogy Amor nyilatól megsebzett szakácsnéknak és szobaleányoknak szerelmes-leveleket irt s mesteremberek számára rajzokat készített.

Nemsokára, tizenöt éves korában, *Meixner* műtermébe került, de itt csak félévig maradt, mert a mester csak formákat mosatott vele. Erre a képzőművészeti akadémiába iratták be pártfogói. Egyik tanára, *Geiger*, felismerte benne a kiváló tehetséget s ösztöndíjat eszközölt ki számára. Ugyancsak ösztöndíj segítségével utazott másfél év múlva Olaszországba, hol két éven át maradt, gyönyörködve ott a természet szépségeiben s a művészek alkotásaiban. Innen Münchenbe ment, de jobban érezte magát Olaszhon ege alatt, s azért öt hónap múlva Florenzbe utazott, hol nagy szorgalommal tanulmányozta a régi mester-műveket. E közben az ösztöndíj elfogyott s 1870-ik év végén Skutezky kénytelen volt, habár nem nagy kedvvel, Bécsbe visszatérni.

Itt öt éven át arczképeket kellett festenie, míg annyit szerezhetett magának, hogy Velenczébe vissza-

kivül 2 gymnásiumuk van, melyek vetekednek az ország -- nem ugyan a legnagyobb és legfényesebb -- de legjobb gymnásiumaival.

Huszoney éve mult, hogy e hazának egyenjogusított polgárai vagyunk. Igaz, hogy nem mindenütt veszik olyan nagyon komolyan ezt az egyenjogusítást, de ha mi magunk sem vesszük komolyan a kötelességekre nézve, ne várjuk, hogy a társadalom tegye azt jogainkat illetőleg.

Szégyen volna, ha emanczipáczióink 25 éves jubileuma, egy nagyobb művet sem találna, melyet a zsidóság, *mint ilyen* a nemzet, a magyar kultúra számára teremtett volna.

Azoknak, kik úgy vélik elütni a dolgot, hogy arra hivatkoznak, miszerint nem kell egyáltalán felekezeti iskola, nem kell új válaszfalat emelni zsidók és keresztények közt, nem elkülöníteni, sőt ellenkezőleg, egybeolvasztani kell a felekezeteket, azok számára mindössze az a megjegyzésem, hogy: Jól van; ne állítsanak felekezeti közép-iskolát. Teremtsenek felekezetnélkülit és bocsássák azt rendelkezésére az államnak, a községnek; rendelkezék vele az kénye-kedve szerint, a zsidó felekezetnek mindössze annyi, maradjon belőle, hogy elmondhassa hogy ő is teremtett közép-iskolát.

*

A zsidó gymnásium ügyét 3 évvel ezelőtt egynehány kiváló fővárosi zsidó tanár karolta fel. Belevonták a fővárosi zsidóság vezérférfiát, gyűléseztek, tanácskoztak, kidolgoztak egy fulmináns tervezetet »Zsidó közép-iskolákat felállító országos egyesület« életbehívására, megválasztottak egy nagy bizottságot, melynek tökéletesen sikerült meggyőzni a felekezeti közép-iskola el-

lenségeit, sőt történtek már nagyobb jegyzések is (*Wahrmann* Mór, a hitközség elnöke és *Sternthal* Adolf földbirtokos 5000—5000 frtot irtak alá), a nagy bizottság aztán kisebb bizottságot küldött ki, ennek fejeül dr. *Mezey* Mórt, kiváló fővárosi ügyvédet választották meg, kit az emanczipáczió előtt és a kongresszus alatt a zsidóság egyik legkiválóbb championjaként ismertek, de a ki évek óta a zsidó ügyekhez hozzá sem nyult. Dr. Mezeynek azonban, lévén a ő főváros egyik legnagyobb ügyvédi irodájának a tulajdonosa, folyton annyi a teendője, hogy a rábizott felekezeti szent ügynek feléje sem nézett; a többi urak ezt nem igen bánták, a tanárok, mint eféle idealisták felszólalásával nem igen törődtek, de nem is reklamáltak a kellő komolysággal; és így az egész dolog abba maradt mind e mai napig.

Hátha ott vennék fel a fonalat, hol a kisebb bizottság megválasztásánál vége szakadt? . . . . .

Sz. M.

Zsidók a főiskolákon.

Vezércikkünkben említett, a vallás- és közoktatásügyi miniszternek az országgyűlés elé terjesztett jelentése a főiskolákra vonatkozó részéből a következő adatokat állítottuk össze.

A budapesti tudomány-egyetemen az 1887|8-iki tanévre 3590 hallgató iratkozott be; a hittudományi kart ide nem számítva, mely tisztán katolikus és melynek 91 hallgatója volt.

A beiratkozottak 3 karra oszlottak fel; a jog- és államtudományira, melynek 1777, az orvostudo-

szeressen arcképek festése által olaszországi tartózkodására.

Munkakedvét a sok baj között sem veszté el, s elkészíté első, nagyobb feltűnést keltő képét, a »*Rossz nyelvek*«-et. A kép egy templom belsejét ábrázolja. Az első padban fiatal leány ül, ki imakönyvében van elmerülve. Egy hátsó padban a templomszolga beszélget egy öreg asszonynyal, úgy látszik a fiatal leányról. E kép a bécsi műegylet kiállításán méltó feltűnést keltett. A legnagyobb tekintélyek, mint *Lützow*, *Ranzoni* nagy elismeréssel szóltak a kiváló alkotásról. Skutezky neve most már ismeretes lön mindenfelé. Nemcsak hogy e képét vásárolták meg jó áron, hanem több apró genre-képei is nagy keletnek örvendtek.

Ezóta a fiatal művésznak nem kellett az élet apró és nagyobb bajaival annyira küzdenie, mint azelőtt. Tehetségét és idejét most tanulmányokra fordította. Megfigyelte a természetet, a népeletet, különösen az olaszt és francziát. A bécsi műtárlaton 1880-ban kiállított képe: »*Qui dorme, non piglia pesce*« (a ki alszik, nem fog halat), mutatja, hogy Skutezky művé-

térhessen. Hatszáz forinttal zsebében érkezett meg az olasz városba. Idejét most annak szentelte, hogy az olasz népeletet tanulmányozza. Három genre-képet végzett be egymásután. Ezen időtájban nyílt meg Budapesten a műcsarnok díszes épületében az első műtárlat. Skutezky nem feledkezett meg hazájáról. Elküldötte eme első nagyobb alkotásait a kiállításra. De ott eltűntek a számos remek francia festmény között; de még akkor ki is sejtette volna, hogy a Skutezky Döme név magyar emberé! A festmények, úgy a hogy jöttek, visszavándoroltak Velenczébe.

Ranzoni, hirneves olasz festő, nagy magasztalással szólott a három képről, s egy külföldi műáros, meglátva azokat, magával vitte őket Hamburgba, biztatva a művészt, hogy szép összeg pénzt fog érték kapni.

Midőn a festő pár hónap mulva képei felől kérdezősködött, azt az értesítést nyerte, hogy a műáros Amerikába szökött, és a képeknek se hire, se hamva.

Persze, a művészt ez nagyon kellemetlenül érinté. Ujból az osztrák fővárosba utazott, hogy pénzt

mányira, melynek 1210 és a bölcsészettudományira, melynek 363 hallgatója volt. Az orvostudományi karhoz kell még számítanunk 101 és a bölcsészettudományihoz 137 gyógyszerészt is.

A 3590 egyetemi hallgató közt volt r. katolikus 1556, g. katolikus 66, g. keleti 99, ág. evangélikus 328, ev. református 423, unitárius 13 és zsidó 1194.

A zsidó hallgatók karok szerint így oszlottak fel: joghallgató 421, orvostanhallgató 713 (jóval több az összes orvostanhallgatók felénél), bölcsészettanhallgató 41, gyógyszerész 19.

Nézzünk most a tanárok felé.

Az egyetemen 69 rendes, 31 rendkívüli, 68 magántanár, 3 magántanító és 2 tanárhelyettes működik. A rendes tanári székig Magyarország első egyetemén csak kikeresztelkedett zsidók emelkedhettek, zsidó még nem. Zsidó rendkívüli tanár 3 van: Dr. Böke Gyula és Dr. Stiller Bertalan az orvosi és Dr. Fajer László a jogi fakultáson. Zsidó magántanár 16 tartott előadásokat: az orvosi karnál Dr. Báron Jónás, Dr. Goldziher Vilmos, Dr. Havas Adolf, Dr. Hasenfeld Manó, Dr. Irsay Arthur, Dr. Lichtenberg Kornél, Dr. Liebmann Mór és Dr. Ónody Adolf; a jogi karnál: Dr. Neumann Ármin, orsz. képviselő és Dr. Schwarz Gusztáv; a bölcsészeti karnál: Dr. Alexander Bernát, Dr. Bánóczy József, Dr. Goldziher Ignác, Dr. Kármann Mór és Dr. Marczaly Henrik.

A kolozsvári Ferencz József tudomány-egyetemen 512 hallgató iratkozott be, köztük 32 zsidó (28 orvostanhallgató, 3 jogász és 1 bölcsész.)

A kolozsvári egyetemen 2 zsidó felekezeti rendes tanár működik az orvosi fakultáson: Dr. Géber Ede és Dr. Purjesz Zsigmond; mint magántanárok: Dr. Büchler Ignác és Dr. Engel Gábor.

A budapesti József-műegyetemen 602 hallgató iratkozott be, ezek közt 206 zsidó, mely utóbbiak így oszlottak fel: az építési szakosztálynál 25, a gépészmérnöki szakosztálynál 45, a mérnöki szakosztálynál 125, a vegyészeti és egyetemes szakosztálynál 5, rendkívüli hallgató volt 6.

Ezen főiskolán Dr. König Gyula és Dr. Réthy Mór nyilv. rendes tanárok hitsorsosaink.

Az országban fennálló 11 jogakadémiának (Eger, Győr, Kassa, Nagyvárad, Pécs, Pozsony, Eperjes, Debreczen, Kecskemét, M. Sziget, Sáros-Patak) 672 hallgatója van, ezek közt 57 zsidó.

Az országos rabbi-képző intézet alsó (5 éves) tanfolyamának 102 tanulója, a felső (szintén 5 éves) tanfolyamának 23 hallgatója van. Az intézeten 8 rendes és egy helyettes tanár működik: a felső tanfolyamon 3, az alsón 6. A tanárok ezek: Bloch Mózes (igazgató), Dr. Bacher Vilmos és Dr. Kaufmann David rabbik, a felső, Dr. Bánóczy József, Dr. Bein Károly, Dr. Bloch Henrik, Dr. Blau Lajos és Schill Salamon az alsó tanfolyamon.

A miniszteri jelentés külömben a zsidó papnövendékek számát *tulmagasnak* találja, pedig a jesivákról, hol sok száz papnövendék tanul, a jelentés nem is vesz tudomást. Vigasztalásul felhozhatjuk, hogy a zsidó papnövendékek fele sem válik papokká.

Mardochai Hajehudi.

Csurgói bölcsesség.

Dr. Hammer Izraeltől a következő tréfás levelet vesszük:

Tisztelt szerkesztő ur!

Letiporva, szétmorzsolva hevertem végtelen tudatlanságom gyilkos tudatán. Rettenetes világosság táruult fel előttem Csurgó felől, de azért a Magyar

szete és izlése mennyire fejlődött. E festmény, úgy mint az előbbi, osztatlan tetszésben részesült. A templomban alvó egyházi szolgát ábrázol, ki kezében gyűjtő-perselyt tart. A pap, a ministráns fiú és a hivek köréje csoportosulnak és szelid mosolylyal nézik az öreg szundikálását. A képen jóízű, pompás humor vonul végig. Ezt követte az »Uj modell«. E kép legjobban bizonyítja a művész zsenialitását. Pompás műtermében ülő fiatal festőt ábrázol, a mint egy fiatal leány csodálásába van elmerülve, kit öreg atyja hoz el modellnek. Jobbra két másik leány, a festő régibb modellje, gunymosolylyal, de féltékenységgel is tekint a jövevényre. Még el sem készült eme gyönyörű festménynyel s máris a híres londoni műáros, Wallis, megvásárolta azt. A külömben szigorú kritikát gyakorló műáros egymásután hat festményét vásárolta meg, s nagyban járult hozzá, hogy a külföldön ismeretessé legyen Skutezky neve.

A Velenczében tartózkodó művész képeit most kizárólag a londoni műáros vette meg s csak nagy ritkán küld képet valamely műtárlatba, kivéve hazáját, melyről sohasem feledkezik meg.

Most már megvolt művészi hirneve és anyagi existenciája is szilárd alapon nyugodott, úgy, hogy megházasodhatott. Felesége magyar: a besztercebányai zsidó-hitközség hivatalnokának leánya, kivel boldog családi életet él. A téli időt családjával együtt rendszeren Velenczén tölti, nyáron át pedig Besztercebányán tartózkodik. Így van ez már évek óta.

Mind a két helyen lankadatlan buzgalommal dolgozik. Lapunk tere nem engedi, hogy mindegyik remek festményével részletesebben foglalkozzunk. A »Souvenir de Venise«, a »Legszebb« stb. mutatják, hogy mennyire lekötötte a művészt az olasz népelet. De a magyarországi felvidék népeletét is nem egy pompás képe ábrázolja. Ilyen a »Vásárfia«. Fehérre meszelt házikó előtt falóczán ül a tót legény s mellette kedvese. A legény, úgy látszik, vásárról jött s ajándékba egy nagy szívet nyujt a leánynak, ki elpirulva gondolkodik, vajjon elfogadja-e a vásárfiát, vagy sem. Azt hisszük, hogy az elhatározás — igen lesz.

Skutezky festményeinek jó részén bizonyos ártatlan báj, szelid humor vonul át s ez teszi képeit keresetlenekké, közvetlenekké.

Zsidó Szemle, e világosság közvetítője, a milyen szörnyű kijózanodást idézett elő szétmarczangolt lelkemben, ép oly nagy hála kötelezett.

Honnan is tudtam volna, hogy nekem még piszszennem sem s abad, hogy arra felé nézni sincsen jogom, merre rabbiról, zsidó tudományról, vagy teológiai kérdéstről van szó? Bűnös kezekkel merészkedtem rámutatni a lólábra, mely a Löw Immánuel ellen dobszóval és harsonával hirdetett anathemában rejtődzik, holott én — bocsásd meg Örökkévaló nagy bűnömet! — nem tudok — sem philiszteusul, sem moabitául, de még ó-szyrül sem. Hallatlan!

Ember, ki a héberén kívül más sémi nyelvet nem tud — erre tanit Csurgó ifju rabbijának a Magyar Zsidó Szemlében f. év december 15-én megjelent czikke — az örüljön, hogy ki nem kergetik az országból; már pedig dr. Hammer Izrael nem tud sem koptul, sem chétetául, de még arabul sem, mit Arabiában pedig minden gyermek tud; nincs meg neki ennél fogva ama qualificatio, mely zsidó teológiai kérdésekhez való hozzászóláshoz feljogosít.

A cikknek szörnyű hatása volt rám.

Vámbéry, Hatala, Goldziher, Erödi, Kunos: segítetek! Kétségbeesve kértem tőlük tanácsot és könyveket; neki feküdtem egy féltuczat ujdonat-uj, csak mostaniban felfedezett, hamisítatlan, igazi ó-sémi nyelv ábécéjének, egész héten át tanultam, egészen a syllabizálásig, sőt még többre is, sőt annyira vittem e hét alatt, hogy e nyelvekből legalább is kétszer annyit tanultam meg, mint a mennyire egy doktor-rabbinak okvetlenül szüksége van.

És csakugyan Csurgó tisztelendő rabbijának igaza van.

Most, hogy alaposan ismerem az ó-perzsa nyelv

A műcsarnokban most négy pompás festménye látható. »A szerencsés húzás«, két női tanulmányfej és az »Érdekes mese«. A ki a műtárlatot felkereste, annak bizonyára feltűnt az utóbbi gyönyörű idylli kép. Vadszöllőtől befutott udvarkában falóczán három angyalarczu gyermek ül, kiknek egy gyönyörű leány olvas fel a mesemondó-könyvből. A gyermekek mellett egy öregebb asszony áll, figyelve, hogy azoknak bajuk ne történjék. E képen oly ártatlan báj, oly keresetlenség ömlik el, mintha úgy festette volna a való után. És úgy is festette. Az a három angyalarczu gyermek, a művész gyermekei, az a szép serdülő leány, a művész sógornéja és az a jóképű öreg asszony, a ki óva félti a gyermekeket, azoknak nagyanyjuk.

E kép legjobban bizonyítja, mily boldog családi életet él a derék művész abban a kis besztercebányai házban, mely a művésznak annyi remek festményét látta elkészülni, s kívánjuk, hogy lássa is még nagyon soká!

betűit, egészen más szemekkel nézem a zsidó teológiát. Hát csakugyan úgy van! A héberén kívül lévő sémi nyelvek olvashatása, ez és semmi más teszi az igazi zsidó teológust.

Most azonban, hogy az ó-edomita ábécétis ismerem, hozzászólási jogot ennél fogva még a csurgói bölcs szerint is szereztem, azt vagyok bátor kérdezni: milyen jognál fogva ad teológiai kérdésekben döntő véleményeket a csurgói zsidó pap tanítója és mestere, Rabbi Bloch Mózes, a szeminárium igazgatója, holott sem szyrül, sem perzsául nem tud? hogy merészkedett Rabbi Mardochai Benedikt, vagy Rabbi Móseh Szófer, a szeminárium igazgatójának tanítói és mesterei zsidó teológiai kérdésben szót emelni, mikor még arabul sem tudtak? Az pedig bizonyos, hogy nem tudtak, a milyen bizonyos, hogy töviről-hegyire ismerték az egész megmérhetetlen rabbinikus irodalmat, hogy fejedelmek voltak a zsidó-tudomány birodalmában.

Dr. Schreiner ur privilegiumot vehet új találmányára.

Külömben megjegyzem, hogy amaz ismert fővárosi hittanár, kire cikkét szabta a csurgói tisztelendő, oly kevésbé azonos velem, mint dr. Schreiner maga, kiről szintén azt hitték sokan, hogy ő az a

Dr. Hammer Izrael.

A Pesti Hirlap.

Ha a sajtó egyes közegei hébe-korba valami tulajdonosra engedik is magukat rávinni, bár ez által kínos helyzetet teremtenek, sőt gyakran nem egy végzetes tett okozóivá válnak, de azért mégis megbocsátunk nekik. Mert igazán nehéz éles határvonalat húzni az általános kritika alá vonható közérdekű és a magánosoknak egyéni, nyilvánosság elé nem tartozó dolgai közt. Megbocsátunk, mert tudjuk, hogy a szabad sajtó áldásos működésével, fényoldalaival együtt jár egy némelykor tovasurranó, önalkotta, rémes árnykép. Megbocsátunk, mert tudjuk, hogy „az élet mellett ott van a halál, a boldogságnál a lehángolás, a fénynél árnyék, a kétségnél remény.“

De a mit a P. H. művel, az már több mint sok, azt szó nélkül tünnünk nem szabad.

Nem akarom hangsúlyozni, hogy mily visszaélés már az is a közönség jó hiszemiségével, mikor utczai trécseléseket, köznapi trivialis pletykákat, trágár históriákat, mindmegannyi hazugságokat, igaz megtörtént dolgokként talál föl. Csak egyre akarok figyelmeztetni, hogy ezen koholmányoknál, karikatúráknál a főszerep mindig zsidónak jut. Dorottya-utczai bankár, Lipótvárosi előkelőség, ujdonsült, görbeorru nemes, hirhedt sadchen, Kohn Mór — de ki tudná sorban előszámlálni az ő alakjait? Gunyjának czéltáblájául — mondom — mindig zsidót szemel ki. De ez még hagyján! A P. H. vizenyős élczei nem sokat árthatnak. Hanem amit a mult hetekben művelt a szerkesztői üzenetekben, az már egyenesen megbotrány-

kozottató. Merészen belenyulni a zsidó család tiszta, mocskotalan szemtélyébe, vakmerően gunyt üzni vallásos érzületünkkel — ez már megtorlást kíván. Hol hallotta azt ember, hogy oly vakmerően merjen egy rovatvezető az ország zsidóságával beszélni? és oly bárdulatlan cinizmuszal merészellen a zsidó vallásnak nekirontani és egyenesen a kikeresztelkedésre fölszólítani? Vakmerőnek, bárdulatlanak mondom ezen eljárást, mert az a mézes-mázos beszéd, az a macskabarátságú hizelgés, az mind csak ügyes fogás. Akinek egy csepp esze van, belátja, hogy az csak már „ezüst salakkal bevont cserép — égő ajak, de gonosz szív“, belátja, hogy a mézes beszéd alatt veszélyes fulánk rejtőzik.

De a P. H. ezzel nem éri be, még tovább megy. Egyenesen neki ront Magyarország zsidó főiskolájának, a rabbiszemináriumnak. Nem akarom elmondani, hogy ezen intézet csak egy évtizednyi fenállása óta, mily áldásos működést fejtett ki, mennyira terjesztette a hazaszeretetet, a tiszta vallásosságot, a tudományt, a fölvilágosodást. Ezt mondanom fölösleges, mindenki tudja és elismeri.

De a P. H. fogja magát és be akarja mocskolni, sárba akarja rántani ezen intézetet, amely oly magason áll, hogy a hírlapi támadást bár nem érzi meg, de a mely mindenesetre kellemetlenül hat magára az ország zsidóságra. Azt szerkesztőüzenetezi a P. H., hogy nemcsak Esztergom ormain, de a rabbi szemináriumban is meglátja a visszaéléseket.

Hogy merészli a P. H. a szemináriumot Esztergommal szembe állítani? Igenis a hazafiatlanságot üldözni kell? De mondja meg a P. H. látott e már valaha egy zsidó pánzláv iskolamestert, vagy magyarfaló zsidó papot?

De hogy egyik szavamat a másikba ne öltsem, hadd beszéljem el az egész históriát.

A P. H. fölvesz egy fölszólítást, amelyben a szeminárium összemocskoltatik. Kigyót, békát kiált a tanárokra — egy szál gimnazista. Mert a fölszólítás egy ember által volt aláírva és a P. H. azt az összes növendékek nevében közölte. Hallatlan eljárás! Másnap, mikor a növendékek arra ébrednek, hogy nevükkel ily galádul visszaéltek, czáfolatot küldenek ugyancsak a P. H. szerkesztőségéhez, ellátva 37 aláírással, amit azonban a rovatvezető jónak látott — a papirkosárba tenni. Mindjárt a szerk. üzenetek élén siet megjegyezni, hogy a dolgot nem felekezeti gyűlöletből szellőzteti. Hát kérdezte ezt valaki tőle?

Egyszer egy ember, aki lopott tárgyakat cipelt a hátán, találkozik a pandurral az országuton: „Pandur uram, én nem loptam“. Persze mindjárt kiderül a turpissága. A P. H. is úgy tesz: „Én nem vagyok ám antisemita“. Mintha valaki kérdezte volna tőle. De tudja, hogy rá fér a mosakodás, érzi, hogy eljárása nem helyes.

De hát mit akar tulajdonkép a P. H., az antisemitakodástól eltekintve, mindezzel elérni?

Azt is megmondom.

Megkérdezték a szerkesztőséget, hogy ki írta alá ama fölszólalást. „Azt nem mondjuk meg — volt a válasz — indítsanak sajtópört, akkor megtudhatják“. Ahá! Megvan! Das ist des Pudels Kern! Sajtópört akar ő kelme,

hogy egy új állandó rovatot kezdessen: „Sajtópört a P. H. ellen? Uj! Uj! Uj! Csak 4 kr.“ Persze ez egy kis botrány volna, de meg a konyhára is hozna valamit.

Pollák Miksa

rabbiképző intézeti és egyetemi hallgató.

Szellemszikrák

a talmud, midrás- és a későbbi rabbinikus irodalomból
(103. folytatás.)

Kérdezd az asszonytól: mit óhajt inkább, hogy tényleg 100 sekelyi vagyona legyen-e, mutatni azonban csak 10-et legyen neki szabad, vagy megfordítva tényleg csak 10 sekelyije legyen, de mutatni mutasson 100-at? — Fogadd biztosításomat, hogy azt fogja válaszolni: a tiznél is kevesebbet akar, csak a száznál is többet mutasson.

*

És ha mindjárt csak lábnyi nagyságu a férfi, felesége azért mégis asszony.

*

Erényhősné lett Zitra, mióta a férfiak feléje nem néznek.

*

A mit magadra vettél, abban légy kitartó, külvilágban úgy jársz, mint Pachi, a szolga, kit ura a halvásárra küldött, ki azonban rothadt halakat vett. Ura ezért roppant haragra gyulladt és így szólt: vagy 20 botot üttetek rád, vagy megeszed tenmagad a rothadt halakat, vagy levonom béredből a halak árát. Pachi a halak megevéseire vállalkozott, csak hogy azok nagyon rosszul izlelhettek neki, mert mikor a felét elköltötte, abbahagyta és inkább vállalkozott arra, hogy kitartja a husz botot, sem hogy a büzhött halakat egészen megegye; de a botok sem eshettek neki jobban a halaknál, mert mikor a fele ki volt olvasva, felkelt és azt mondta, inkább huzza le az ura a halak árát, sem hogy még 10 ilyen botot kitartson.

*

Sok embernél az egész év bajai az ünnepnapokból származnak. *)

*

Az ember sokszor csupa önszeretetből megcsalja saját magát.

*

Hét évig tartott az éhínség, de a jó kézműves küszöbét át nem lépte.

*

Utáld a kutat; miért iszod akkor a vizét?

*

Megcsókolt valaki Nerasban, olvasd meg azonnal fogaidat. **)

*

A ki zsidó szolgát fogadott, urat fogadott magának.

Talmudista.

*) Hétköznapon annyit nem szereshetnek, a mennyit ünnepkor elpazarolnak.

**) A Nerasbeliek hirhedtek voltak mint tolvajok.

Naptár.

Vasárnap (1888 dec. 23) hiszlév hó (29 napos) 19.,
 hétfő (királynénk születése napja) 20., kedd 21., Szerda
 22., csütörtök (sóvívintat 2. böjtnapja) 23., péntek 24.,
 szombat 25. napja. Hetiszidra : Vóéró.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **dec. végén** lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre . . . . . 7 frt — kr
 fél évre . . . . . 3 frt 50 kr.
 negyed évre . . . . . 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre . . . . . 6 frt — kr.
 fél évre . . . . . 3 frt — kr.
 negyed évre . . . . . 1 frt 50 kr.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala
 Budapest, Váci-körút 23. sz.

H I R E K.

— **A pesti zsidó nagy hitközség új kórháza javára** a lefolyt héten adakoztak: *Schreiber* Ignác (Bécs), 500 frtot, *Blau* Lázár fia 300 frtot, *Preszburger* Ignác 50 frtot.

— **Dr. Kayserling M.** pesti rabbtól levelet vettünk, melyben a hirneves zsidó történétíró reflektál lapunk múlt heti számában foglalt, a pesti Chevra Kadisáhról szóló tudósításának ama passusára, mely különösnek találja, hogy az alkalmi szónok (Dr. Kayserling) beszédében épen százévesnek mondta a pesti Chevra Kadisáht, holott a legrégebb datum, mit ő (a tudósító) a Chevra régi könyveiben talált, az 5555. azaz az 1882. éven túl nem terjed. Dr. Kayserling erre nézve a következőképen nyilatkozik:

»Midőn 1870-ben a Chevra Kadisah tagjává lettem, beszédet tartottam, melyben hangsúlyoztam, hogy a Chevrák sok helyen elébb alakultak a községeknél. Ha valamelyik helységben együtt lakott egy-néhány zsidó, kik azonban községképzésre nem voltak elegendő számmal, szövetkeztek szegényeik segélyezésére, betegek ápolására és halottjaik eltemetésére, és kész volt a Chevra Kadisah. Község alkotására rendszeren csak később gondolhattak. Beszédem után a hitközség boldogult titkára, a derék *Barnay Ignác* figyelmeztetett, hogy Pesten is tényleg így történt, a hogy beszédemben kifejtettem. A pesti Chevra ugyanis már 82 év óta áll fenn, míg a község mint ilyen sokkal később alakult meg. Azóta 18 év múlt el. Mikor f. hó 10-én a Chevra Kadisah záróünnepélyen megjelentem, egyik előljáró érdekes adatként közölte velem, hogy éppen tegnap, azaz dec. 9-én lett száz éve, hogy a pesti Chevra Kadisáht egy néhány zsidó férfi megalakította. Ez összevágott

azzal, mit annak idején a bold. *Barnay*tól hallottam és innen merítettem állításomat. Irott adatot nem láttam. A dolognak mindenesetre érdemes utána járni.«

— **A mit mi nem is tudtunk.** »The Hebrews in America« A zsidók Amerikában című pompás kiállítású könyvet vettünk New-Yorkból, melyből egy, a magyar zsidókra nézve különösen érdekes adatot találtunk. A nevezett mű ugyanis, mely az amerikai zsidók jelen állapotát tárgyalja, elég bőven megemlékszik *Dr. Kohut* Sándorról, a new-yorki »Ahawas Chessed« község magyar származásu rabbijáról, ki az amerikai történétíró szerint azért hagyta ott Magyarországot, mert az antiszemizmus lelkét mélyen megsebzette. A hisztórikus aztán szóról szóra így folytatja: »Before leaving Hungary *Dr. Kohut*, through Premier minister *Tisza*, was called to the Hungarian Partia ment, an honvur never before conferred on a Israelite« Magyarul: Mielőtt *Dr. Kohut* otthagya volna Magyarországot, *Tisza* miniszterelnök a magyar parlament tagjává nevezte ki, kitüntetés, mely azelőtt zsidót sosem ért. — Milyenfura! hát *Dr. Kohut* már mint kinevezett magyar parlamenti tag, azaz mint a főrendiház tagja ment el New-Yorkba rabbinak az »Ahawas Chessed« községhez! Tudja Isten, ez nem olyan elkeserítő vonása az antiszemizmusnak. Vagy abban állott talán az antiszemizmus, hogy *Tisza* csak akkor nevezte ki méltóságos urnak a zsidó rabbit, mikor már biztosan tudta, hogy elmegy? vagy abban talán, hogy a magyar miniszterelnök titokban tartotta *Dr. Kohut* kinevezését, úgy hogy nálunk mind e mai napig senki a dolgot meg nem tudta? — *Dr. Kohut* itthon is füt-fát beszéltetett magáról, Amerikában meg épen megfuvatja a reklam kürtjét. *Dr. Kohut* Magyarországon három előkelő hitközségben működött mint rabbi: Székes-Fehérvárott, Pécsen és Nagyváradon, de egyik sem tudta még elhatározni magát a merész lépésre, hogy ismét rabbit válasszon. Külömben: Honny soit, qui mal y pense.

— **Fehér Jakab dr.** Előkelő fővárosi ügyvéd, főv. esküdti, e hó 17-én tüdővész következtében elhunyt. Csak 34 évet élt a kiváló tehetségekkel megáldott, derék férfi, kit nagyszámu ismerőseinek és tisztelőinek igaz részvéte kísért sirjába. Temetése e hó 18-án ment végbe impozáns módon. Ügyvédtársai és ismerősei roppant számmal jelentek meg, hogy a szeretett kartársnak és barátának a végső tisztességet megadják.

— **Jótekonyság.** Néhai *Schey* Fülöp báró 47.700 forintot hagyományozott Kőszeg, Nagymárton és Lakompak hitközségei javára. A hagyományt a magyar kormány kezeli és kamatait a nevezett három hitközségnek évenként fogja kiszolgáltatni.

— **A mohácsi zsidó hitközségnek** gyásza van. Papja, tiszt. *Grünwald* Jakab 27 éves áldásos működés után meghalt. A mohácsi hitközség ugyszólván vele nőtt és papi vezetése alatt lett tulajdonképen községgé. Ő volt a mohácsiak első rabbija, ő segítettette megteremtteni a zsidó iskolát, melyen sokáig maga is működött és a Chevra Kadisáht és az ő kezdeményezésére építették a mohácsi zsidók szép zsinagógájukat is. *Grünwald* rabbi az volt, mit nem minden papról lehet elmondani: könyörületes, igazán jó és nemes ember. Jóság, türelmesség és békeszeretet voltak főjellemtvonásai és ezeket nem tagadta meg soha semmi körülmények közt. A régi iskolához tartó-

zott, tanítványa volt Rabbi Móséh Szóférnek Pozsonyban és a nem kevésbé híres Rabbi Perlsznek Kismártonban, kiváló ismerője is volt a talmudnak, de azért a világi tudományoknak is hódolt és az egészséges haladásnak szigorú jámborsága mellett is barátja volt. Temetése folyó hó 14-én roppant részvét mellett folyt le. Jelen voltak Mohács város összes honoratorjai és közel 50 község képviselői. Gyászbeszédet tartott Dr. *Adler* Lipót, bajai rabbi, ki az elhunytnak benső barátja volt. Utána Dr. *Reich*, bonyhádi rabbi szólt, ki egy deputációval jött, melyet községe — lévén az elhunyt bonyhádi születésű — a temetésre menesztett. A temetőn *Roth Áron*, siklósi rabbi méltatta a boldogult érdemeit. A temetés fél 3-tól 5-ig tartott.

— **Hirsch báró** a legutóbbi hetekben **50.000** frankot küldött Smyrnába, Parienténak, a smyrnai izr. alliance igazgatójának kezeihez különböző jótékony czélokra. — *Klärmann*, lemergi bankárnak a nagy emberbarát e napokban **15.000** frotot adott át, hogy azt a nemrég leégett Solotwina, galicziai városka tűzkárosultjai közt szétosztssa.

— **Áttértek a zsidó-vallásra.** Október és november hónapokban, *Jellinek* dr. hitszónok vezetése alatt Bécsben 10 asszony és 1 férfi tért át a zsidó-vallásra és 4 férfi és 2 asszony újra visszatért a zsidó hitre.

— **Klagenfurtból** írják, hogy *dr. Fischhof Adolfot* meleg ovációkban részesíték 72-ik születésnapja alkalmából tisztelői, kik f. hó 19-én ez alkalomból a jeles férfi emmersdorfi magányába rándultak. Az ünnepélynek csattanós befejezést adott, hogy az emmersdorfi bölcsőt valamely ürügy alatt saját szobájából eltávolították s ezalatt ott Fischhofnak Wald J. klagenturti szobrász által készített sikerült mellszobrát fölállították. Mikor az agg férfi szobájába visszatért, saját szobra előtt üdvözölték számos tisztelői.

— **A woloschini (oroszországi) rabbi-iskoláról** közöljük a következő érdekes adatokat. Ezen intézetben több mint 400 ifjút nevelnek, kik közül időközönként nagyon sokan távoznak el mint rabbinusok. Az ország minden részéből sereglenek ide össze zsidó-ifjak. Mindannyian jól tudnak oroszul, néhányan görögül és latinul is. A költségeket önkénytes adakozásokból fedezik, melyek oly nagyok, hogy 30.000 rubelért iskola-épületet lehetett felállítani. Azonkívül minden növendék hetenként 1—7 rubelt kap ösztöndíjképen. Vannak közöttük ugynevezett „Brodzski-félék“, azaz olyanok, akik a nemrég elhalt Brodzski Izraelnek 50.000 rubeles alapítványának kamaiból kapnak ellátást.

— **A török hadseregben** igen számos a magasrangu tiszték között a zsidó. A Konstantinápolyban megjelenő »Telegrafo« czimű lap közli is egynehány főbbnek a nevét. Dr. Elias pasa és dr. Isac Molcho pasa tábornokok; dr. Isac bey Hadjes, dr. Fano bey és dr. Jacques Nissim bey kapitányok; Meutech bey Galimidi és Elias bey Faradji főhadnagyok, mindannyian zsidó hitűek. Kivülük több őrnagy, köztük Moise bey Dalmedico a hadi tengerészetnél.

— **Berlinben** izr. hölgyek buzgólkodása folytán ezer gyermeket láttak el téli ruházattal valláskülönbség nélkül.

— **Váratlan örökség** birtokába jutott a kielii (Németország) izr. hitközség. Egyik, Hirsch nevű, elhunyt tagja, ki szegény ember hírében állott, 360.000 márkát hagyott hátra, és pedig 180.000 márkát a hitközségnek és ugyanannyit szegény rokonainak. Végrendeletében megemlíti, hogy kevés jövedelem bevallása által sok éven át megkárosította a hitközséget és most azt jóvá akarja tenni.

— **A bécsi egyetemi hallgatók** köréből kapjuk a következő sorokat: Folyó hó 9-én tartotta meg a bécsi főiskolai »*Kadimah*«-egylet VI. Makkabäus estélyét, mely nagy és válogatott közönségtől látogatva fényes eredményt folyt le. Az ünnepélyt a rendező bizottsági elnök med. Dr. Elkán nyitotta meg, meleg szavakban emlékezve meg Ő Felsége legmagassabb személyéről, érdemeit, melyeket a zsidóság érdekében magának szerzett, méltatva, mire a közönség háromszoros hangos éljenzéssel válaszolt. A műsor egyéb számaiból említést érdemel az egyleti elnök med. Dr. Teich Mórítz beszéde, melyben a Hasmonäusok korát világítja meg történeti adatokkal: Birnbaum dr. ügyvéd magvas szónoklata egy öntudatos, tettekhez kész zsidóság szükségességét hangoztatta. Nagy lelkesedést ébresztett *Dornbusch* ur, konzervatorista szavalata Mendl B. »Ó hagyd a zsidóságnak a büszke öntudatot« czimű költeményével. Ezt követte *Frankl* Gizella k. a. zeneszerzőnőnek kitünően sikerült zongorajátéka, valamint Simonyi Katelly operaénekes előadása. Az ünnepély fénypontját Lewinger urnak, a hírneves hegedűvirtuóznak hegedűjátéka képezte. Számos üdvkivárat érkezett be Europa minden országából az ünnepélyre, melyet táncz mulatság zárt be.

— **Léderer Dezső** hegedűművész hazánkfia, hitsorsosunk, a ki jelenleg Párisban tartózkodik, ott már két hangversenyt rendezett ebben az évadban, a melyek mindegyike fényesen sikerült. Résztint szalodarabokat, résztint kamarai zeneműveket adott elő különböző szerzőktől és kitünő technikájával, valamint művészi felfogásról tanuskodó előadási modorával kivívta a közönség és a kritika elismerését.

— **Fehér hollónak** nevezhető az az orosz hivatalnok, a ki nem zsidógyűlölő. Ilyen fehér holló Chotin főkormányzója, aki Novofeljo tűzkáros zsidóinak 500 rubel adományt juttatott.

— **Az Alliance Israelite** a párisi 1889-ik évi kiállítás alkalmából nemzetközi zsidó konferenciát tervezett. Aligha lesz azonban belőle valami, mert az Anglo Jewish Association tanácsa a részvételre való fölhívást nem fogadta el. Nagyon helyesen, mert ilyesmi csak alkalmat nyujtana az antisemitáknak holmi ellentüntetésre.

— **Bukarestből** írják, hogy dr. Markus Farchy a plojesti lyceum tanárává neveztetett ki. Ez az első eset, hogy ilyenmü állást Romániában zsidó elnyerhetett. Következtetni lehet belőle a Rosetti-Carp új miniszteriumának jobb szellemére. Dr. Farchy a párisi egyetemen szerzé a tudori és tanári oklevelet.

— **Bismarck herceg** meghívása folytán, *Haser Ede*, a cseh zsidó származású híres afrikai utazó három napot töltött Friedrichsruheban.

— **A török haditengerészet** főfelügyelőjévé a zsidó dr. Isac *Molcho* pasa lön kinevezve s így a török hadseregben különben is szépen képviselt zsidó tisztek száma ismét egygyel szaporodott.

— **Románia zsidók nélkül.** Romániában nem valami gyöngyöletük van a zsidóknak. Ugy bánnak velük mint idegenekkel, sőt igen számosakat ki is utasítanak közülük. Pedig lássuk csak, miből fedezi ez az államocskák kiadásai nagy részét? Beviteli vám fejében naponként átlag 300,000 frankot vesz be Románia. Hogy e beviteli vámkokat kik fizetik, azt mi sem illusztrálja jobban, mint az a körülmény, hogy róshásónó és jomkipur napján, tehát a három zsidó ünnepnapon a fönti nagy összeg nyomorult 5000 frankra szokott leolvadni. Hanem azért Románia csak halad a régi uton.

— **Minister a vádlottak padján.** Ismét Romániáról szól az ének, *Angelescu* volt hadügyminiszter, az Oláhországi antisemiták egyik lelkes barátja, megvesztegetése miatt vizsgálat alatt áll. Többek között egyetlen csizma szállításnál nem kevesebb, mint 168.116 frank sápot csinált. S a legérdekesebb, hogy a fölötte itélni hivatott bírákat, a kik nem kevésbé nyílt határozott zsidógyűlölk mint ő, azzal vádolja, hogy annak idején a sápból ők kivették a maguk részét.

— **A francia zsidókról** érdekes munka látott napvilágot, mely válasz a hirhedt Drumontnak a zsidók ellen intézett támadásaira. E mű, melynek címe: »Les Juifs à Paris depuis le VI. Siècle«, *Kahn* Leot vallja szerzőjéül és *Kahn* Zadok látta el előszóval. A munka szerint 1809-ben Párisban csak 2732 zsidó lakott, ezek közül 1324 odavaló születésű volt. 1832-ben már 20.000, 1859-ben 30.000, és 1888-ban 50.000 a párisi zsidók száma. A század elején nagyon rossz bánásmódban részesültek s csak az utolsó negyedszázadban változtak jobbra a viszonyok. Kezdetben csak páriáknak tekintették őket. Az elemi iskolákban a zsidó tanulókat a legbrutálisabb módon kizárták, azért, mert zsidók voltak. Közöttük voltak *Breal* és *Hinster*, kik később a francia irodalom diszei lettek. Egy másik zsidónak, *Cahen* Izidor tanárnak, ki a lyceum tanárává neveztetett ki, le kellett mondania ez állásáról, mert a papság tiltakozott ellene. Csak a harmadik köztársaság szüntette meg ezen erőszakoskodást. *Kahn* azután kifejti, mennyire érdemesek a zsidók ezen jogegyenlőségre, mert még e században Párisban nem fordult elő eset, hogy egy zsidó oly büntetést követelt volna el, melyért halálra kellett volna őt itélnie. A papok, a kik a börtönöket látogatják, beismerik, hogy a gyilkosság a zsidók előtt ismeretlen. A háboruban mindenkor vitézül harcoltak s a történelem lapjain arany betűkkel vannak feljegyezve a zsidó-hősök nevei. *Salvador*, *Brissac*, *Levy Ábrahám* ezredesek, *Bernard*, *Cremieux*, *Cerf Alfred*, *Cahen Th.* hadtestparancsnokok, *Levy*, *Weil József*, *Brandon*, *Cahen-Werwith*, *Ábrahám Károly*, *Gall Hyppolit* és *Moys* *Moyse* kapitányok, és *Dreifuss*, *Bern-*

hain, *Ratisborn*, *Blum*, *Sée*, *Levy Alfonz* vitézségük miatt a hadi parancsban részesültek elismerésben. Páris falai alatt hősi halállal multak ki *Franchetti* és *Arolsheim* parancsnokok. Nemrég *Maxime du Camp* leirta a zsidó jótékony-intézményeket, kimutatva azoknak nagyszerű működését. Szóval, bármerre tekintünk is, mindenhol kitűnik, hogy Franciaországnak nem kell restellenie zsidó polgárait. A nagybecsű munka egyik fejezete magában foglalja a magasrangu zsidó állambivatalnokokat; ezek szerint a szenátus zsidó-tagjai: *Naquet*, *Millaud*, *Lisbonne*; a parlamentben: *Dreifuss*, *Javal*, *Raynal Dávid*; a párisi tanácsban ülnek: *Leven Szaniszló*, *Mayer* (ki Páris syndikusa) és *Strausz*; a közoktatásügyi miniszteriumban: *Breal Mihály*, *Manuel Jenő*, *Hement Felix*, mindannyian főinspektorok; az államtanácsban: *Seé Kamill*, *Valabregé*, *Lyon Kamill*, *Saint-Paul György*, *Seligmann Justin*, *Mayer Ernő*, *Fould Pál*; az akadémiában: *Weill H.*, *Breal*, *Levy Halphen*, *Loevy*, *Lippmann*, *Rothschild Albert* báró, *Franck Adolf*, *Hayem György*, *Javal Emil*, *Seé Germain*, *Seé Márk* és *Worms*; az *Ecole des hautes études*-ben: *Javal*, *Weill*, *Breal Mihály*, *Darmestetter James*, *Derenbourg J.*, *Derenbourg H.*, *Halevy J.*, *Oppert*, *Loeb Izidor*; a *College de Francé*-ban: *Lévy Mór*, *Franck A.*, *Oppert Gyula*, *Darmestetter*, *Breal*; a *Sorbonne*-ban: *Lippmann G.*, *Darmestetter Arzén*; a földrajzi társulatban: *Loewy*; a csillagvizsgálóban: *Loewy Mór* igazgató, ki magyarországi születésű, *Loewy Albert*, *Mannheim ezredes*, *Philippe Leo*; a semmitöszéknél: *Bedarides* elnök; a hadügyminiszteriumban: *Fribourg A.*; a belügyminiszteriumban: *Javal J.* A zsidó jogtudósok, orvosok, festőművészek száma igen nagy. A hirlapirodalomban is jelentékeny szerepet játszanak. *Bloch Lajos* a »*Petit Journal*«-t szerkeszti, *Benjamin Edmond* a »*Journal Illustré*«-t, *Schiller Armand* a »*Tempse*«-t, *Reinach József* a »*République Française*«-t, *Dreifuss Kamill* a »*Nation*«-t, *Mayer Jenő* a »*Lanterne*«-t, *Meyer Arthur* a »*Gaulois*«-t. Mint drámaírók nagy hírnévre tettek szert: *Ennery*, *Dreyfuss Ábrahám*, *Blum Ernő*, *Cremieux Hektor*, *Porto Riche*, *Valabrèque Albin*, *Manuel Eugen*, *Philippe F.*; mint zeneszerzők: *Cahen Albert*, *Cahen Gyula*, *Dannhäuser*, *Dávid Sámuel*, *Jonas*, *Wormser A.*, *Erlanger Gyula*; mint színészek: *Ábrahám E.*, *Marx Leo*, *Derenburg L.*, *Mendel E.*, mindannyian nagy színházak igazgatói; a hadseregben: *Brisac*, *Lambert*, *Alvares*, *Levy*, *Sée*, *Ábrahám tábornokok*, *Salvador*, *Lyon*, *Fix*, *Hinstin*, *Nathan ezredesek*, *Gomperz*, *Cerf őrnagyok*. Az ipar terén is kiváló emberei vannak a zsidóságnak, mint: *Rothschild*, *Ollendorf*, *Levy Kálmán* a híres könyvkiadó, *Alcan Felix*, *Herz Henrik*, *Finger*, *Levy*, *Kugelmann*, *Schiller*, *Treves*, *Has*, *Benda*, *Sciama* stb.

Jótékonyág.

— **Egerből** vettük a következő sorokat f. hó 19-iki kelettel: Csak a napokban hozott b. lapja az *egri ikr. nőegylet* jótékonyágáról tudósítást s most ismét azon kellemes helyzetbe vagyok, hogy egy újabb

s igazán az egylethez méltó határozatról tudósíthatom. Ugyanis elhatározta a nőegylet, hogy saját költségén *egyelőre* 30 szegény gyermeket 5 hónapon át naponkint ebéddel fog ellátni. Az indítványozó és ez ügyben semmi fáradságot nem ismerő Rothschild Árminné asszonyt illeti első sorban a dicséret, hogy ezen nemes eszme testet öltött. — Megemlítem egyidejűleg, hogy e hó 29-én a *tápingézet* berendezése javára nagyobb szabásu hangversenyt rendez nevezett egylet, 1889. évi január 1-én pedig már ünnepélyesen megnyitják a tápingézetet.

— **Kisvárdáról** írja levelezőnk f. hó 19-iki kelettel: Tizenöt esztendeje, hogy a kisvárdai izraelita jótékony nőegylet áldásos működését folytatja; önzetlenül és odaadással működik jelenlegi tisztikara is, mely Klein Mózesné mint elnök, Széll Mihályné alelnök, Fried Nathané pénztárnok és Glück Péter jegyzőből áll, s lelkes választmánya közreműködésével a szegény árvák, özvegyek, szűkölködőknek gyámola. Mint minden évben, ugy ez idén is az egylet szegény gyermekek felruházására gyűjtést rendezvén, annak eredményeként 26 gyermeket téli ruhával felruházott. Ezen aktus f. hó 19-én a választmány ünnepélyes gyűlésén történt, mely alkalommal az egyleti jegyző lelkesítő szavai után a szegény és árva gyermekek örömkönyei és hálát rebegő szavai közt a ruha kiosztás megejtetett. Ugyanakkor a választmány két szegény menyaszszonynak is 40—40 frtot adományozott.

— **Az újpesti izr. betegsegélyző-egyesület** f. hó 16-án ünnepelte alapítása napjának évfordulóját, mely alkalommal, Schwarz J. H. rabbi egy gyönyörű, szíveshöz szóló német beszédet tartott. De nem ez az — írja tudósítónk — miről szólni akarok. Kedden, f. hó 18-án, *szegény gyermekek felruházása alkalmával* a közszeretetnek és becsülésnek örvendő rabbi *magyar* beszéddel lepte meg hallgatóságát. Meglepte, mondom, mert Új-Pest zsidóságát, mely többnyire német elemből áll, bizonyára meglepte azon tény, hogy rabbijuk, a ki maga is német iskola tanítványa, most egy úgy styláris, mint tartalmi szempontból tökéletes magyar beszéddel állott elő, melynek gyújtó hatása különösen abban nyilatkozott, hogy erős a szándék a hitközségben, a rabbi ur kérésére, a diszes templom szomszédságában a kor izlésének megfelelő *izr. népiskolát* állítani. Csak örömmel constatálhatjuk ez eseményt, óhajtván, hogy a rabbi ur községében ezen is buzgó előharczosa legyen az ott még oly kevésse cultivált magyar nyelvnek.

SZEFFORISZ és RÓMA.

Történeti regény a negyedik századból.

Két részben.

28.

Irta: **Dr. Philippson Lajos.**

— Első rész. —

S z e f f o r i s z.

Ezen szavaknál Patrika oda lépett barátjához és kezét annak vállára tevén. Tekintetéből a harag tüze lobogott, a harcra való vágy, a boszu után való szomj oly hatalmas módon kilátszott, hogy a ba-

rát megrettent és e gondolat merült fel lelkében: ilyen az oroszlan, ha ugrásra készül; ha így fog nézni a harc órájában, ki fog neki ellentállani?... De néhány pillanat múlva Patrika lágy hangon így szólt:

„Ah, barátom, szívem vérzik! Hogy szeretnék kirohanni a sötét éjbe karddal és fáklyával a kézben, hogy a kardot az ellenség szívébe mártsam s a fáklyával házáat felgyujtsam, ha éltem utolsó pillanata is volna az. De nem szabad tenni; vissza kell magamat tartanom, de az óra még sem fog kimaradni!”

Még az est első óráiban megtette Patrika a legszükségesebb intézkedéseket. Figyelő őnök láncolata vette körül a kastélyt, úgy, hogy észre nem vették őket s egy sereg jól felfegyverzett ifju gyűlt össze Patrika házában, hogy minden pillanatban kitörhesse nek. Hogy a népet még jobban föl ne ingereljék, elhatározták, hogy a patriarcha holttestét a kora reggeli órákban eltemetik és a szokásos gyász-ünnepélyt oly időben tartják meg, midőn annál jobban indítja meg a népet.

Patrika bánatát, gondját folytonos munkálkodásba fojtotta, oly munkásságot, mely csodálatra méltó, mert a legrövidebb idő alatt egy rendezetlen néptömegből rendezett és jól felfegyverzett hadtestet képsített a legnagyobb titokban. Tehette pedig azért, mert minden szív vele együtt dobogott, minden kar az ő szolgálatába állott. Persze, ha elfáradtan hazatért és pihenőre leheveredett, az igazi nyugtalanság szállta meg lelkét, borzasztó félelem szállott szívébe, kedvesének sorsa miatt. Felugrott, fegyvert ragadott, ki akart rohanni, hogy szerencsésének gyilkosát megbüntesse s a szerencsétlen leányt megszabadítsa. De a terem ajtajánál megállott, karjai leestek, fegyvere zörejjel hullott a földre; bátortalanság, kétségbeesés lepte meg őt, szeme az üres levegőbe meredt. Így állott sokáig és nem birt magán uralkodni.

*

Midőn Amnon Sepphoriszba visszatért, miután Patrika megbízásait a patriarcha fogadására vonatkozólag elintézte, nem volt sietősebb dolga, mint anyja sirját felkeresni és azt sűrű könnyekkel megöntözni, mert anyja volt neki mindene. Innen szerencsésének második romjához ment, az atyai ház dűledékeihez. Sokáig állott itt és komor tekintettel szemlélte a teljes pusztulást, a szétdult falakat, melyek között gyermekéveit élte át. Lenézett a pinczébe, melyet szintén üresen, kifosztottan talált. Fáklyát gyújtott, mert a nyílások el voltak tömve. És midőn a sarokba pillantott, látta, hogy egy fal bezuhanása által egy tág nyílás keletkezett a földben. Ez feltűnt neki, mert sohasem tudta. Kíváncsiság vett rajta erőt és a jó Amnon azt hitte, hogy a sors a sok csapás után valami kárpótlást akar neki nyújtani. Bement a mélységbe, melyből egy menet szájadzott egy nagyobb feljártba s ez oszlopokkal volt erősítve. Majd észrevette, hogy a járat egy köréteg által két részre volt osztva, majd egy laza földréte; következett.

Ámbár a járat egészben ép volt, de az évek folyamán mégis egyes kövek lehullottak és nagy földtömegeket ragadtak magukkal, úgy, hogy a továbbhatolás csak bajosan ment volna. Amnon kényszerülve volt a további kutatást beszüntetni. Megfigyelte jól, merre kanyarodik az ürrjárat, és midőn elhagyta, észrevette, hogy az egészen a vár felé irányul, ahova, a lépcsők után itélve, fölemelkedik.

(Folyt. köv.)

Pályázat.

A bajai izr. hitközségnél egy **jól képesített előimádkozó, sóchet ubódek és koreh** állása évi **600** frt fizetés, 80 frt lakbér és sechita rész mellett **1889. évi marczius 1-ig** töltendő be. A pályázótól megkívántatik, hogy jó előimádkozó és a magyar nyelvben jártas legyen. A kellő képesítvényekkel (kabbólók), életkor, családi állapot és eddigi alkalmazásról szóló bizonyítványokkal ellátott kérvények **1889. évi január 10-ig** az előjárósághoz bérmentve küldendő be. — Próba-előadásra csak a meghívást nyerő jelenhet meg. Az úti- és átköltözködési költség, mely az előjáróság által fog megállapíttatni, csak az alkalmazottnak térítettik meg.

Baján, 1888. Decz. 12.

A bajai izr. hitközség előjárósága.

Cs. és kir.

udv. szállító

Fischer J.

porcellán és majolika gyára

Főraktár: Budapest, bécsiutca 3. sz.

A közeledő ünnepnapokra ajánlja a n. é. közönségnek mint

legszebb és legcélszerűbb

alkalmi ajándékokot

saját gyártmányait a legolcsóbb gyári áron. — Rendkívüli nagy választék a legizlésteljesebb

porcellán és majolika

mű- és disztárgyakban,

készletek és használati edényekben.

Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek. — Ki-merítő képes árjegyzék kívánatra postafordutával küldetik.

GRÜNBAUM ÁRMIN

BUDAPEST,

MUZEUM-KÖRÚT 15. SZÁM.

Ajánlja dúsan felszerelt raktárát

bel- és külföldi irodalom összes termékeiből.

Ifjusági iratok,

képes diszművek, gyémánt-kiadások és ünnepi ajándékok.

Hazai- és külföldi remekírók,
a legolcsóbb kiadásokban.

IMA- ÉS AJTATOSSÁGI KÖNYVEK

egyszerű, vagy a legpompásabb diszkötésben.

Térképek és földgömbök.

Bel- és külföldi

HIRLAPOK- ÉS FOLYÓIRATOKRA ELŐFIZETÉSEK

az eredeti árban elfogadtatnak.

PAPIRKERESKEDÉSEMBEN

mindennemű

irodai- és rajzeszközök a legnagyobb váiasztékban.

Író-, levél- és luxuspapírok,

mappák, albumok, stb., stb.

rendkívül olcsó áron.

Vidéki megrendelések gyors és pontos teljesítésére különös gond fordítatik. — Teljes árjegyzéket ingyen küldök.

Kohn Arnold

gazdag sirkóraktárát

(Váczi körút 14, szemben az Andrássyut torkolatával.)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkóállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezesskedik a czeg jó hirneve.

== Szombaton és ünnepnapon zárva. ==

Gegründet 1850.

M. S. BOSKOVITZ

Lithografie und Steindruckerei.

Budapest, Dorottya-utca 9. szám.

Empfehlte sich zur Anfertigung von allen **Arten Drucksorten**: Visit-, sowie Verlobungs-, Trauungs- und Einladungs-Karten, authogr. Arbeiten für Studierende und Architekten, alle Arten chem. Abzüge, ferner Briefpapiere und Couverts mit Firmadruk, Rechnungen, Memoranden, Wechsel und alle in dieses Fach schlagende Arbeiten. Für prompte und reine Ausführung zu den möglichst billigsten Preisen, bürgert der gute Name der Anstalt.

HORN ALBERT

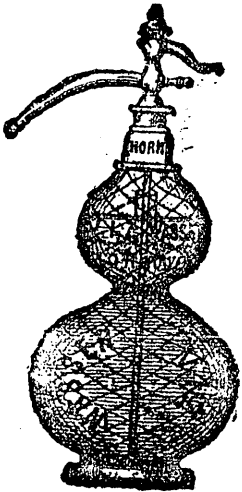
BUDAPEST,

VII. ker. kerepesi-út 6. sz. a., udvari bolt 26 sz.

Ajánlja jól berendezett raktárát:

Sodaviz készítéséhez szükségelt gömbkészülékeinek.

Ónozott vagy rézsodronnyal befont sodaviz-készülékének, sodaviz, pezsgő, mindennemű pezsgő italok és ásványvizek önkészítéséhez.

Fehér vagy színes jegeczüvegü syphonaít végre sodavizkészülékekhez s syphonokhoz szükséges mindennemű alkatrészeknek a legolcsóbb gyári ár mellett.

Árjegyzékek díjtalanul és bérmentesen küldetnek.

Megrendelések legpontosabban teljesíttetnek és kívánatra utánvét mellett elküldetnek.

Január 1-vel új előfizetést nyitunk a

XIX. évf. **MERCUR** XIX. évf.

hitelessorsolási tudósítóra.

A „MERCUR” az összes bel- és külföldi sorsjegyek, záloglevelek, elsőbbségek, kötvények, részvények stb. teljes, pontos és könnyen áttekinthető sorsolási jegyzékeit közli.

A „MERCUR” pénzügyi részében az európai pénzpiac általános helyzetét illető cikkeket, tartalmaz, valamint minden a nemzetgazdaság, kereskedelem és közlekedésügy terén előforduló tudnivalót illető híreket és közleményeket.

A „MERCUR” havonként 2-3-szor nyomban minden fontosabb huzás után jelenik meg magyar s német szövegben.

Minden évi előfizető ingyen kapja a „Mercur”

sorsolási évkönyvet 1889. évre,

mely az összes 1888. év végéig kihuzott és még be nem váltott sorsjegyek jegyzékét tartalmazza. Ingyen adjuk továbbá az

általános sorsolási naptárt 1889. évre,

mely az összes európai sorsjegyek pontos huzási naptárát tartalmazza. — Ezen óriási anyaga daczára a lap előfizetési ára

egész évre csak 2 frt

bérmentes postai szétküldéssel együtt. — Próba előfizetés fél évre 1 frt. — **Mutatványszámok ingyen.**

A „MERCUR” kiadóhivata Budapest, Dorottya-utca 12.

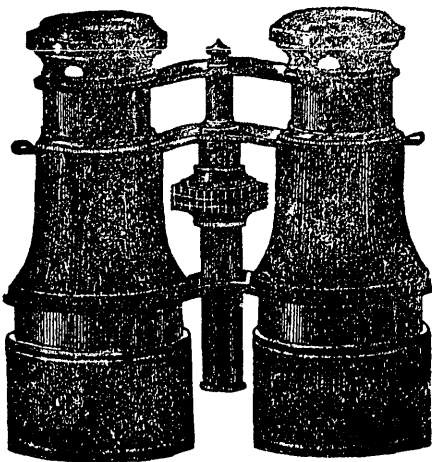
Alapítalott 1819.

Calderoni és Társa

☞ Budapesten ☜

LÁTSZER-RAKTÁR: váci-utca 30. * MŰ- ÉS TANSZER-RAKTÁR: kis híd utca 8.

Ajánlanak a legújabb árucikkekéből:

NŐI SALON LORGNETTEKET, hosszú fogantyúval, teknősbéka-csontból, igen díszesek és divatosak.

MÜNCHENI SZABADALMAZOTT SZEMÜVEGEKET ÉS ORRCSIPTETŐKET.

JÓL MEGÜLŐ ORRCSIPTETŐKET.

SZEMÜVEGEKET FONOTT SZÁRAKKAL.

SZINHÁZI-, KATONAI-, VADÁSZ- ÉS TÁBORI-LÁTCSŐVEKET aluminiumból.

ANEROID-LÉGSÚLYMÉRŐKET bő beosztással.

TEREM- ÉS ABLAK-HŐMÉRŐKET, könnyen leolvashatók.

HIVATALOSAN ELLENŐRZÖTT MAXIMAL LÁZHŐMÉRŐKET.

CZÉLSZERŰ FÜRDŐ ÉS EGYETEMES HŐMÉRŐKET.

FÉNYKÉPÉSZETI KÉSZÜLÉKEKET hölgyek, turisták, festő-művészek stb. számára.

FORGÓ TÖMMUTATÓ-KÉSZÜLÉKEKET, 50 egész 200 képre stb.

Képes árjegyzékek kívánatra bérmentesen állnak rendelkezésre. Írásbeli megbízások pontosan eszközöltetnek.